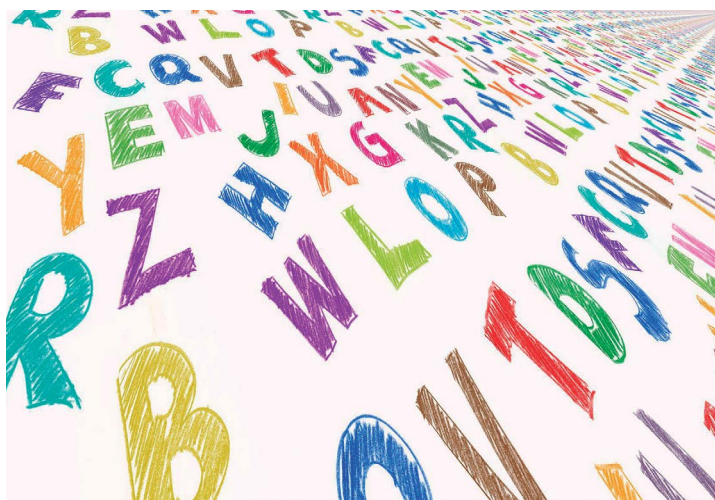

Confesión

A piques de cumprirse corenta anos dende o ditado da primeira sentenza redactada en galego –Sentenza nº 248/1985, do 27 de marzo, da Sala do Contencioso-Administrativo da Audiencia Territorial de Galicia–, emanada dun tribunal integrado polos maxistrados Ricardo Leirós Freire, Gonzalo de la Hurga e Claudio Movilla Álvarez –relator–, o uso do idioma galego

continúa a ser anecdótico no ámbito xurídico. Así o amosa o feito de que, aínda a día de hoxe, resulten facilmente recoñecibles e identificables, por escasos e contados, os membros da xudicatura que ditan as súas resolucións en galego; poucos somos tamén os profesionais que facemos un uso habitual, normal e preeminente da lingua galega no desenvolvemento das nosas vidas profesionais.

A situación non mudou moito dende aquel ano 1985. Os avances da lingua na xustiza, merecen ser cualificados de imaxinarios ou ficticios. As estatísticas sobre o seu uso refiren que só entre un 1 e un 8 por cento de sentenzas ditadas son en galego. Notade que falo de sentenzas, non de procedementos, pois aínda en xulgados nos que a maxistrada ou maxistrado ditan as súas resolucións en galego, o máis habitual é que a meirande parte das resolucións de trámite ou impulso procesual se emitan en castelán.

Nacín nunha data moi próxima á da devandita sentenza, fun criado integramente en galego, son galegofalante –a salvo das necesidades propias e inherentes á comunicación persoal e humana se a situación o require–, tomaba os apuntamentos da carreira en galego –ou intentábao– e, con todo, confésome incapaz de elaborar un escrito xurídico de certa profundidade ou complexidade técnica con habelencia*.

A nota que acabo de inserir é un exemplo da realidade que pretendo poñer de manifesto. Preciso traballar acotío con dicionarios e tradutores para escribir no idioma no que fun criado e, polo contra, non me resulta preciso -ou non tanto - para facelo, con maiores garantías e solvencia, en castelán. Este paradoxo é froito da inmersión lingüística no idioma castelán á que os xuristas galegos nos vemos condenados pola falta de utilización do galego nos eidos doutrinal e xurisprudencial que, como fontes do dereito, nos serven para soste as pretensións que defendemos.

Os profesionais da xustiza fornecemos o noso coñecemento da atenta lectura deses textos, que poucas veces se publican en galego; o que constitúe, ao meu parecer, unha das maiores eivas para o avance do galego nas xustiza.

*NOTA: Habelencia: Capacidade, ben sexa innata ou resultado da experiencia, para facer ben aquilo que require certos dotes.

Segundo a *Memoria 2023*, do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia, o equipo lingüístico da Coruña, dependente do Tribunal, traduciu o ano pasado 50 documentos (287 folios) do castelán ao galego, mentres que á inversa, do galego ao castelán, foron 180 documentos (5.036 folios).

Facendo memoria, tampouco consigo recordar ter estudado en ningún momento da miña formación académica en Dereito por un manual en galego e esta realidade perségume no exercicio cotián da miña profesión.

Afastándome da subxectividade, sinalarei que en datos da Universidade de Santiago de Compostela para o período 2023/24, o uso do galego, malia ser a lingua propia da universidade –da que se constitúe en garante para o seu uso pleno en todos os ámbitos, ex. art. 3 dos Estatutos–, só chega ao 22,5 por cento da docencia no Grao de Dereito, recoñecendo a institución, no seu informe “O galego na docencia: curso 2023-24” que Dereito e Criminoloxía “*quedan moi lonxe dos valores que acadan a maior parte dos graos da área de ciencias sociais e xurídicas*”. Iso, malia ter un incremento dun 6 por cento, dende o ano 2015, no que o uso do galego na Facultade de Dereito se situaba no 16,2 por cento. Mención á parte merece o feito de que no Mestrado Universitario en Avogacía e Procuradoría o uso do galego se cinga a un exíguo 13,2 por cento fronte ao 86,8 por cento do castelán.

Hai quen discute a realidade que estou a expoñer e fala dunha igualdade de dereitos e da falta de necesidade de promover o uso do galego, e

discúteno de tal maneira que parecen querer converter o galego nun perigo para o idioma hexemónico na xustiza.

Hai incluso quen fende as nubes ante unha volta lingüística incorrectamente executada, a falta dun acento ou unha vírgula cando se escribe en castelán, malia que iso nunca se cuestiona cando se cometen tales faltas ortográficas ou gramaticais facendo uso do galego. Con todo, nunca recriminei a ninguén, nin vou facelo agora, a comisión deste tipo de erros no uso do galego; principalmente por dúas cuestións:

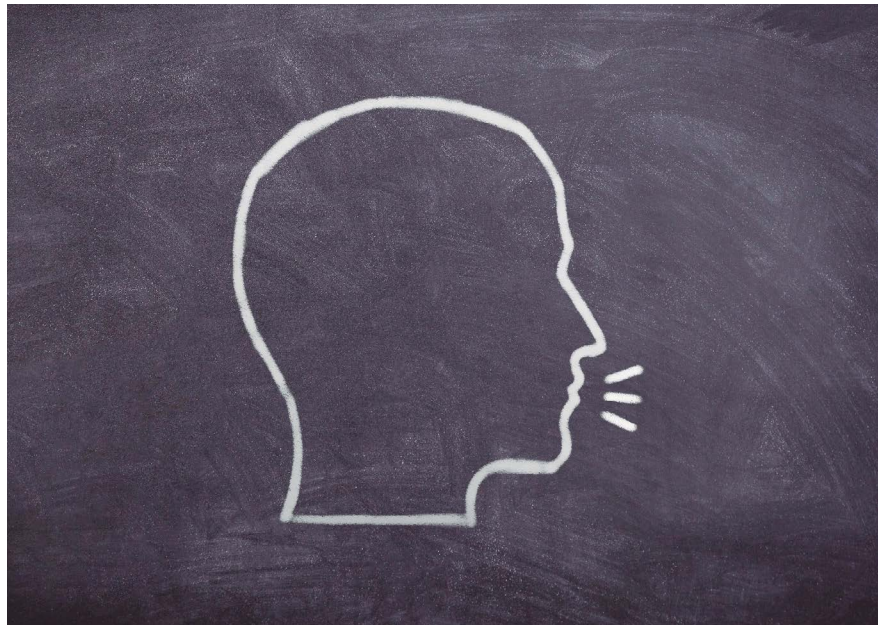
- A primeira, pola confesión que acabo de facer neste artigo sobre o traballo que a min mesmo me supón, en ocasións, confeccionar escritos de alta calidade na miña propia lingua, o que non quere dicir que guste do desleixo que iso supón.
- A segunda, e ligado co anterior, por un motivo eminentemente práctico, xa que considero que cómpre alentar a todo aquel que se anima a facer uso do galego no ámbito xurídico; ou en calquera outro ámbito á vista da última enquisa de coñecemento e uso do idioma galego realizada polo Instituto Galego de Estatística (IGE) en 2023, da que se desprende que o 46,23 por cento das persoas declara falar o galego sempre ou máis ca o castelán, fronte ao 53,77 por cento que se declara falante habitual do castelán, monolingüe ou bilingüe. “*É a primeira vez na historia que nunha enquisa destas características o galego ten unha porcentaxe de falantes habituais inferior ao castelán. Hai vinte anos, as porcentaxes eran do 61,20% e o 38,29% respectivamente, de modo que o galego descendeu 15 puntos. Por parte, o monolingüismo en castelán incrementouse nese lapso de tempo en case 10 puntos, ata atinxir case o 30% na enquisa de 2023, a porcentaxe máis elevada que se rexistrou ata o momento.*” (Henrique Monteagudo. Coordinador do Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega. Artigo: Agora ou nunca).

Unha outra mostra de disfunción no uso do galego na xustiza, paradigmática do especial problema que sofre, é o feito de que nalgúns ocasións

–non moitas pero si salientables– se celebren vistas nas que tanto a maxistrada ou maxistrado como as letradas ou letrados que interveñen se expresen oralmente en galego e, pola contra, todos os escritos e resolucións que se subscriben no procedemento se redacten en castelán.

Sirva a presente achega para que todos eles, *“bos e xenerosos que a nosa voz entenden”*, muden de hábito e tomen unha posición activa na utilización do galego na xustiza. Dá un pouco de traballo pero axuda a que todos poidamos seguir sendo galegos, afastando de nós aos *“iñorantes e fériados e duros, imbéciles e escuros que non nos entenden, non”*.

Digo o anterior sen intención de avogar por discursos militantes ou de militancia, senón, precisamente, coma un desexo e unha loa a aqueles que, afastados de posturas de convencemento profundo –que considero

imprescindibles–, se decidan a utilizar o idioma galego que usan con normalidade noutros eidos da súa vida e que, por un insán e arraigado costume que erradicar, acceden ao procesador de texto co *chip* en castelán. Pois, *“se aínda somos galegos é por obra e gracia do idioma”*.

Daniel Ferreirós López

Colexiado 2272, ICA Santiago de Compostela

Daquel alugueiro que alugou un piso en alugueiro e pagaba os alugueiros todos os meses...

Toma nota!

A partir do verbo *alugar*, o dicionario da Real Academia Galega acolle o substantivo *alugueiro/a* cos seguintes significados:

1 Persoa que toma unha cousa en alugamento.

Os alugueiros págannos dez mil pesos ao mes.

Sinónimos: *arrendatario/a, inquilino/a, locatario/a, rendeiro/a*

2 Alugamento

Non lle interesa ter o piso en alugueiro.

3 Cantidade que se paga periodicamente polo arrendamento de algo.

Débelle o alugueiro de dous meses.

Sinónimo: *renda*

Artigo 30.2 da Lei 8/2012, do 29 de xuño, de vivenda de Galicia:

«Nos arrendamentos de industria ou negocio, cando impliquen tamén arrendamentos de local ou de vivenda, a contía da fianza que se deberá depositar será o equivalente a dúas mensualidades do **alugueiro** estipulado.»

(DOG núm. 141, do 24.07.2012: https://www.xunta.gal/dog/Publicados/2012/20120724/AnuncioC3B0-090712-0001_gl.html)